

2017 preek zondag 22 januari

'Een man een man, een woord een woord'

Jesaja: 25: 6 tm 9

Mattheus 8 1 -15

Jezus heeft zojuist op de berg zijn

zogenaamde bergrede uitgesproken, zijn

leerrede, de rede met de beroemde zaligsprekingen en uitspraken als: je vijand liefhebben, de andere wang toekeren. Met zijn leerlingen is hij de berg afgedaald, want na alles wat hij gezegd heeft moet nu de daad bij het woord gevoegd. En de berg van het koninkrijk van de hemelen blijkt vlak bij de plek te liggen waar de melaatsen wonen, de onaanraakbaren van die tijd. Zij die uit de wereld van de mensen zijn verbannen zullen als eerste ervaren dat het koninkrijk van God alle grenzen doorbreekt. Jezus raakt de onaanraakbare aan en geneest hem. Dan verschijnt iemand anders ten tonele. Ook een besmet iemand.

Garnizoenscommandant is hij, deze centurio, met honderd manschappen onder zich. Als Jezus Kafarnaum binnengaat gaat deze man op Jezus af. En hij vraagt hem om hulp. Hij zegt tegen Jezus: 'Heer, mijn slaaf ligt thuis verlamd op bed en lijdt hevige pijn.' Dat is nogal wat voor deze centurio. Nu is hulp vragen nooit zo makkelijk maar hij is daarbij ook nog een vertegenwoordiger van de bezettende Romeinse macht en hij spreekt iemand van het overwonnen volk aan en vraagt om hulp. Daaruit spreekt om te beginnen zijn grote bezorgdheid en betrokkenheid bij deze slaaf, een jongen slechts, dat hij, een Romeins bevelhebber, zich om hulp richt tot een jood. Maar het is ook een daad van nederigheid en moed. Hier is een grens die doorbroken wordt, tussen jood en heiden, bezetter en bezette. Want er is iets

dat sterker is dan deze grenzen en dat is compassie, menselijkheid, het diep begaan zijn met de pijn van een ander.

En Jezus aarzelt geen moment: 'Zal ik met u meegaan?'

Ook hij doorbreekt van zijn kant een grens, een taboe: door mee te gaan met deze heiden naar zijn huis, wordt hij onrein, hij wordt zelf onaanraakbaar, een melaatse. Want het idee dat een jood zich met deze heidense bezetter zou inlaten is onaanvaardbaar. Waarom zou Jezus zich bekreunen over een jongen die hij niet kent, een knecht, waarom zou hij zich met deze romeinse centurio inlaten? Dat is allesbehalve vanzelfsprekend, in tegendeel, het is ongehoord.

Er zit een enorme lading onder deze eenvoudige zinnestelsels.

'Zal ik met u meegaan?' De centurio beseft de consequentie daarvan. Hij begrijpt wel meer. 'Nee Heer, dat hoeft niet. Ik weet dat u niet geacht wordt mijn huis binnen te gaan. Ik ben het niet waard dat u onder mijn dak komt, u hoeft u niet te verontreinigen: maar spreek slechts één woord en mijn knecht zal genezen.'

Misschien herkent u deze woorden: Heer ik ben niet waardig dat u tot mij komt, maar spreek slechts een woord en ik zal gezond worden.

Het gebed uitgesproken door de knielende gelovige bij het ontvangen van de communie in de katholieke traditie. Hoewel iets anders, zijn ze ontleend aan dit verhaal van de centurio.

Er spreekt een grote verstandhouding tussen Jezus en de centurio. Die wordt nog versterkt door wat de centurio daarna zegt: ik ben een mens ondergeschikt aan de keizer van Rome, en ik op mijn beurt heb mijn ondergeschikten. De keizer beveelt mij en spreekt door mijn mond als ik een bevel geef aan mijn ondergeschikten. Zo is het toch ook voor u? We lijken in

dat opzicht op elkaar. U hoeft niet met mij mee mijn huis in te gaan. U spreekt namens de God die u gezonden heeft, u spreekt namens hem, uw mond is zijn mond. U hoeft maar een woord te spreken en mijn knecht zal genezen. Als geen ander doorschouwt deze centurio Jezus: wie hij is en waar zijn charisma en genezende kracht vandaan komt.

‘Bij niemand uit Israël heb ik zo’n groot geloof gevonden, verbaast Jezus zich. En Jezus citeert dan de verzen uit Jesaja van vanmorgen, van Gods grote droom, dat heidenen, de gojim, mensen uit alle windstreken in het koninkrijk zullen aanliggen bij een feestmaal met hen die geloven. Menselijke grenzen doorbroken, alle muren die mensen, rassen en volkeren scheiden.

Zo’n groot vertrouwen tussen mensen is zeldzaam. Zo’n vertrouwen op God is zeldzaam.

Ik vertel u een verhaal dat echt is gebeurd. Een verhaal over vertrouwen. En hoe het levens redt en mensen geneest.

Het speelt aan het eind van de Tweede Wereldoorlog. De vader van een groot gezin is wegens activiteiten in het verzet door de Duitsers gearresteerd en opgesloten op het bureau van een Duitse officier. Deze Duitse commandant was een fatsoenlijke Duitser, zoals de familie dat noemde in de verhalen. Een integere man die niet verviel tot geweld of moord. De verzetsman weet op een miraculeuze manier te ontsnappen uit het hoofdbureau van deze commandant en duikt onder. De volgende dag belt deze commandant aan bij de echtgenote van de verzetsman. En hij zegt: ‘Ik weet dat u weet dat uw man is ontsnapt. Ik denk dat u weet waar hij zich verbergt. Een ontsnapte gevangene betekent mijn executie. Als hij zich niet meldt op mijn bureau ben ik ten dode opgeschreven. Ik wil u vragen: ga naar hem toe waar hij ondergedoken is en vraag hem om zich te melden. Ik geef u

mijn woord dat hem niets zal overkomen en dat ik hem diezelfde week nog vrijlaat. ’

Stelt u zich dat voor: de verzetsman en zijn vrouw hadden een gezin van 10 kinderen. Wat als de commandant zijn woord niet hield? Waarom zouden ze hem vertrouwen? Als de verzetsman geëxecuteerd werd, vader van een gezin van 10 kinderen? Waarom zouden ze deze commandant van de bezetter ter wille zijn, met gevaar voor eigen leven? Als hij geëxecuteerd zou worden, was er toch een vijand minder, zoete wraak en vergelding?

De echtgenote lichtte haar man in. En ze besloten samen dat hij zich zou aangeven. De volgende dag meldde hij zich bij de commandant en redde zo zijn leven. Diezelfde week werd hij vrijgelaten en met zijn gezin herenigd. En het verhaal gaat dat deze commandant toen de Duitsers de oorlog verloren onderdook bij dit gezin, dat hem wilde sparen voor de volkswoede die losbrak bij de capitulatie.

Wat een moed om deze gok, deze keuze te maken. Wat een verstandhouding en vertrouwen moeten er zijn geweest tussen de commandant en dit echtpaar. Dwars door de taboes en barrières van taal en bezetter en verzet en oorlog en angst en doodsdreiging heen. En wat een godsvertrouwen ook van dit diep gelovige echtpaar. Want ze deden dit omdat ze dachten dat ze dit moesten doen en dat God zou zorgen.

Zulk vertrouwen, zulk geloof in de menselijkheid en integriteit van de ander doet wonderen. Zulk geloof verandert de wereld in het koninkrijk. Zulk vertrouwen is zeldzaam. En komt vaak uit onvoorziene hoek. Maar het bestaat.

Terug naar Jezus en de centurio en de jongen. Er moet eerst iets gezegd worden over het woord 'jongen'. Het wordt vaak wegvertaald als knecht of slaaf. Maar de Griekse term die er staat, 'pais', werd in die tijd doorgaans gebruikt voor een jongere partner in een homoseksuele relatie. Niemand keek er van op als een Romeins bevelhebber, ver van huis en familie, er in den vreemde een jongere minnaar op na hield. Of dat in dit geval ook zo is weten we niet zeker, maar stel je voor dat dit wel zo was, dan was het optreden van Jezus nog meer grensdoorbrekend dan het al was.

De jongen van de centurio, die tot dan verlamd op bed had gelegen, geneest. Je vraagt je onwillekeurig af wat hem had verlamd. Het verhaal zelf geeft te denken, niets in de Bijbel staat er toevallig. U vindt het misschien teveel geproblematiseer, maar ik geef het toch in overweging:

Was het misschien de centurio zelf geweest die de jongen rondgecommandeerd had als ondergeschikte, er was een machtsongelijkheid in de relatie. Te vaak misschien heeft deze commandant de jongen zijn wil opgelegd, de eigen wil van deze jongen onbewust gebroken, zijn levenslust vergald. Misschien komt deze jongen in opstand hiertegen. Maar de centurio is geen slecht mens, hij geeft om deze jongen, voelt zich verantwoordelijk voor hem, behandelt hem ook niet slecht, zorgt goed voor hem. Al deze tegenstrijdigheden werken mogelijk verlamdend op deze jongen en bezorgen hem pijn.

En misschien is het zo dat de jongen kan genezen omdat de centurio vaag aanvoelt dat hijzelf misschien wel de oorzaak kan zijn van de verlamming. Het moment waarop genezing intreedt is het moment dat de centurio beseft dat hij als officier niet over het leven van zijn knecht kan beschikken, ook al zijn dat wel de structuren die hij geleerd heeft en waarin hij zijn beroep uitoefent als beroepsmilitair. De jongen geneest als de centurio zijn eigen

onmacht en nederigheid erkent, zijn positie vergeet en eenvoudig mens wordt, domweg een mens met een hart die begaan is met een ander mens, een mens die hem dierbaar is en die hem aan het hart gaat. Een mens die zijn plaats weet en beseft dat mensen niet elkaars eigendom zijn. De jongen geneest op het moment dat de centurio zijn eigenmachtigheid vergeet en zijn rang en stand en om hulp vraagt bij een hogere macht die hoger is dan die van hem. Deze jongen is niet zijn eigendom, hij is eigendom van de macht die ons te boven gaat, hij is het eigendom van God.

De knecht geneest aan de menselijkheid en genegenheid van de centurio die sterker is dan zijn positie en macht. Hij geneest aan het vertrouwen van de centurio dat hij beter kan worden, dat voor God niets onmogelijk is.

Een groot geloof, een groot vertrouwen. Misschien groter dan wij ooit kunnen opbrengen, voor elkaar, voor God, voor mensen die we zorgvuldig buiten onze grenzen houden, buiten de deur, buiten ons leven.

Het blijft toch ook een geheim waar we onze vingers niet helemaal achter krijgen, dat geheim van vertrouwen, dat geheim waar het hele evangelie vol van staat. Het geheim van het ons toevertrouwen aan mensen, aan God, de hoogste macht. Maar het heelt, het geneest.

Amen